

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjazása
Minden szó egyszeri beiktatása 16. vastagon szedett betűkből 32 fillér. Alláskeresőknek 10. ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegeken is. Jelíges levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő

Az újpesti orth. hitközség modernül berendezett rituális fűrdőjét bérbeadni óhajtja. Reflektálók küldjék pályázatukat az elnökséghez. Weisz Vilmos elnök.

A hajdúszoboszlói orth. hitközség a megüresedett kántor-meiszi állásra pályázatot hirdet. Pályázhatnak: már állásban levő, 35 év körüliek, kik szigorúan vallásos életmódot folytatnak, 3 elismert orth. rabbi kabolo-jával rendelkeznek és kellemes hangjuk van. Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsáttatnak, költséget csak a megválasztottnak térítünk.

Berkovits Lipót hitk. jegyző
Stahler Dániel hitk. elnök

HEIDEN JENŐ
LÁTSZERÉSZ üzletét VII. Király utca 21. alá helyezte. (Szombaton zárva)

Kundmachung

Wirkungsvolle **דבר** in deutscher Sprache für jede erdenkliche Gelegenheit wie zum Beispiel **Barmizvo, Chasene ריה חרין** Gast- u. Antrittsreden verfertige von Fall zu Fall zu mässigem Preise, unter Diskretion. Honorar von 5 Pengő **aufwärts**, 50 H. Porto **recomandirt im voraus** erbeten. — Mein **ישראל** auf **אבות** P 1.20

Pschettli werden gegen extra Vergütung angefertigt.

Rabbiner ISRAEL BRAUN
Budapest, Szövetség ucca 43.

PARÓKA

különlegességek

Modern és tartós kivitel
Tartós ondulás, alakítások
Olcsó árak

ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII., CSÁNYI U. 12
(Király ucca sarok)

Telefon: 31-0-79

Apró hirdetések

HÁZTARTÁS minden ágában jártas fiatal leány állást keres. „Intelligens” jelígre a kiadóba.

SZAKÁCSNŐT, szigorúan orthodoxot keresek. Diétásan is főző előnyben. Ajánlat, referenciával a következő címre: Weiner Jenő, Jászkarajenő.

ÖRÖKBELADNÁM párhetes kisfiamat. Cim: Bpest, Dob-u, 34., II. udv. I. 15. **TANULÓT** keresek vallásos házból. **Glattstein Ignác** rőfös- és készárúüzlete, **Salgótarján**.

SAMESZI és mikvekezelti teendőkhöz értő fiatal házaspár hasonló állást elvállal. Biztos existenciája állásért hajlandó 1000 P lépést fizetni. Cim: Teitelbaum Géza, Búdszentmihály.

TANULÓLEÁNYOK elsőrendű szombattartó női ruhaszalónba felvételnek. Weiszmann, Bpest, Király-utca 13.

MÁTRAFÜREDEN orth. kóser Klein pensió-étkezdé, május 1-én megnyílt. Olcsó előszéznői árak. Főszezonra folyóvízes szobákat ajánlatos már most előjegyezni. Prospektust díjtalanul küld: Iij. Klein Sámuel, Gyöngyös.

MISKOLCON legízletesebben és legolcsóbban étkezhet **Rückmann orth. kóser kávézó és étkezdéjében**. Saját termései bormérés. Széchenyi-u, 88. (Királyhídi villamosmegállónál.)

KERESEK vallásos, orth. körökben jól bevezetett **sadchent**. Ajánlatok a kiadóba küldendő.

BERKOVITS LIVIA női ruhaszalónját Wesselényi-utca 16. sz. alól Erzsébet-tér 8. I. em. (Édeskuty-ház) alá helyezte át.

KERESEK csinos leányom részére kitűnő hangú vallásos fiatalembert, akinek nagyobb hitközségnél kántori állást biztosítanék. Jelíge: „Hozomány is van” (20 filléres bélyeg).

„MIRA” **angol-francia női divatterme** Bratislava, **Edlov-dvor**. Elsőrangú szalonunka Rencskivül mérsékelt árak. Fazonsnitteket mérték után készítt!

FIATAL LEÁNY 1—2 gyermek mellé állást keres. Németül is beszél. Perfekt varró „Intelligens” jelíge.

FORGALMAS vidéki városban jólmenő étkezdé (mely egyben felvágott- és baromfikereskedés) főrendezőssé, elköltözés miatt átadó. „Orth. kóser” jelíge. (20 filléres bélyeg.)

KERESEK csinos, 30 éves rokonom részére benősülésre, rőfös- és konfekció szakmába, szolid, vallásos fiatalembert, lehetőleg pénzzel. „Vágyon 30,000” jelíge. Közvetítő esküvőkort díjaztaték.

TANULÓNAK szombattartó iparoshoz elmenne jó házból való, jesivát járt 18 éves fiu. „Dolgozni akaró” jelíge.

ÜGYES, vallásos házból való, konfekció-szakmában jártas, fiatal, szombattartó segédet felvezek. Cim: Baumann Acólf, Salgótarján.

OLCSÓ NYARALÓHELY. Vallásos gyermekek, akik a szünidőben, elismert talmid-chóchom házában olcsón héber továbbképzésben részesülni akarnak, forduljanak: **Stern Mártonhoz, Tállya, תלמידי תורה** intelligens, jómegjelenésű, magasabb növésű fiatalembert keresek, fiatal, csinos unokahugomnak, előkelő, jólmenő vállalkozásba. „Budapest 72, postafiók 42”.

SOPRONBA UTAZÓK figyelmébe! May orth. kóser kávézója, a Royal-kávéház mellett.

VOLT talmudista, termény vagy más üzletbe kisegítőül ajánlkozik. Esetleg gyermekek héber oktatását is vállalja. Cim válaszlapon a kiadóban.

MÁTRAFÜREDEN megnyílt a Mandelféle orth. penzió. Előszézonban mérsékelt árak! Prospektust küld: Mandl Erzsébet, Gyöngyös, Wachott S.-u. 16.

TANÁRJELŐLTNŐ nyolcéves gyakorlattal, jutányosan tanít. Budapest, Csányi-utca 10. II. em. 27.

KÜLFÖLDÖN élő, 36 éves, mérnökgyáros vagyok. Tekintélyes vagyonom, jövedelmem lehetővé teszi, hogy nőülésemnél kizárólag jóvendőbelim személyiségét tekintsem főfeltételnek. Komoly választ „Sidney” jelígre.

HARMINCÖT ÉVES textil- és divatárú kereskedő vagyok. Keresek vallásos, csinos feleséget, 20.000 pengővel, ki az üzletben is segítene. „Nekem több van” jelíge. Sadchónész csak deponálva.

KERESEK azonnalra, kezdő fizetéssel, teljes ellátással, gyors-gépirásban és üzleti kiszolgálásban jártas, szombattartó, megbízható kisasszonyt. **Lessinger N. Arnold**, vegyeskeres. Rum.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Springer nyomda Bethlen Gábor u. 33.

ארלנע מייןע יידישע צייטונג

כ"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ליפול

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ-UTCA 46
Telefon: 42-5-90. Csekkszám: 50.791.
Égész évre: 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Elcsépeelt frázisok

A magyarországi jezsuita rend legnagyobb tehetségű tagja, **Bangha** páter, évenként rendszeres misszió-előadásokat tart a zsidóság megtérítésére, legutóbb pedig specializálta magát: kitért zsidók és még ki nem tértek oktatására. Előadásainak némely részében a zsidóság oly megbecsülését látjuk, hogy boldogok volnánk, ha annak a szavakban való megbecsülésnek a tizedrészét látnók megvalósítva tettekben. Éppen ezért nem intézhetjük el az egészet az a talmudi mondással: „a méhnek azt mondják, nem kérünk sem a mézedből, sem a fullánkodból”. Mert ne felejtjük el, hogy a Szovjetországon és Németországban dúló vallásellenesség és újkoros pogányság ellen a katolikus papság száll legbátrabban síkra és így ha testet öltene **Frankl Adolf** a felsőházban tartott beszédének egyik gondolata: „a pozitív vallásúaknak közös frontja az ateisták és a pogányok ellen”, úgy ezen a fronton ott találunk elsősorban a katolikus papságot.

Éppen ezek a szempontok teszik kötelességünké, hogy **Bangha** páter előadásának egy-két kijelentésével foglalkozunk, amennyire az újságokban megjelent kommunikék erre módot adnak.

Az előadó rámutatott arra, hogy „a hívő zsidóság szemében egyik legnehezebben érthető és elfogadható tana a kereszténységnek: a Szentháromság, mint amely látszólag ellentétben áll az abszolút egyistenhittel, amelyre a zsidóság mindig, még a körötte álló bálványimádótenger közepette is, méltán oly büszke volt. Azonban — hangsúlyozta — a kereszténység nem kevésbé abszolút egyistenhívő, mint a zsidóság, s az iteni személyek háromságát épp azért is magyarázta mindig olyképpen, hogy az itenység állagi egységén legesekélyebb csorba se essék... A fogalmi ellenmondás az egyistenhit és három személy tana közt

csak úgy kerülhető ki, ha éles különbséget teszünk állag és személyiség között, mint amelyek nem szükségszerűen egybeeső fogalmak”.

Nem tudjuk, hogy a hallgatóság előtt milyen meggyőzően hatott az a mód, az a dialektika, ahogy a **trinitást**, a szentháromságot magyarázta. Nem is szólunk bele. Csak azt jegyezzük meg, hogy a zsidóság sohasem vonta kétségbe a kereszténységnek monoteisztikus voltát, de a valóságnak megfelelőleg úgy fejezte ki, hogy I'ten személyiségében tártsítást tanít (**situf**). Ez ugyan ellenkezik a **Rambam** második hittételével, amelynek értelmében: „A Teremtő egyetlen és nincs hozzá hasonló egység semmiképpen”, de azért minden héber könyvnek elején határozottan ki van emelve, hogy: amit a Talmud a pogányokról mond, az csakis a **régi bálványimádó népekre** vonatkozik, nem pedig azokra, akik hiszik és a világot megteremtő I'tent és vallják az Ő kinyilatkoztatását.

Sokkal kifogásolandóbb azonban az a mód, ahogy a laikus hallgatóságának be akarja bizonyítani, hogy már a Tóra céloz a trinitásra. Azt állította ugyanis:

— Bár az ószövetségi szentírás, Szentháromságtant nyíltan nem ismer, számos helyen mégis mintha célozna rá. Ennek feltűnően jele az a többség is, amelyben az Egyisten a világ teremtésekor beszélt: „Alkossunk embert a mi képünkre és hasonlatosságunkra.”

Régi, sőt agyoncsépeelt dolog ez! Már a kereszténység előtti III. században, az akkori görög pogányok ebből a kijelentésből érvt akartak kovácsolni a bálványimádás, a többisteniség mellett. Azt beszéli ugyanis a Talmud (**Megilá 9.**): „Történt, hogy Talmaj (**Ptolomeus**) egyiptomi király hivatott 72 tudóst, külön-külön cellába záratta őket és felkérte őket, hogy fordítsák le a Szent-

írást görögre, s akkor csoda történt, amennyiben a bibliának ama szavát: „Alkossunk embert képmásukra, hasonlatosságunkra” úgy fordították le egyértelműen, anélkül, hogy a félreértés elkerülésére összebeszélhettek volna: „En majd alkotok embert”.

A kérdés foglalkoztatta a kereszténység harmadik századában a hívőket, valószínűleg hitviták is lehettek, mert **Szanhedrin** traktátusban (38:) azt olvassuk **R. Jajchonon** nevében: Ahol a hitetlenek (**saduceusok**) féktelenek az Írás magyarázatában, ott megtalálhatják mindjárt a cáfolatot; ők félremagyarázzák azt a kifejezést, „alkossunk embert” és azért utána mindjárt azt olvashatjuk: „És I'ten megteremtette az embert”, — megteremtette: egyes számban.

Ha **Bangha** páter valamivel verzáltabb hallgatóság előtt szónokolt volna, akkor akadt volna bizonyára mégis valaki, aki még régi, jó gyermekkorából emlékszik arra, miképpen magyarázza **Rasi**, a legnépszerűbb zsidó kommentátor ezt a mondatot, részben homiletikusan, de azért az igazságnak megfelelőleg. Azt mondja ugyanis a kiváló Mester:

— Bár az epikureusok ebből a többesszámból mindenfélét fognak kimagyarázni, a Tóra mégis többes számban mondja: „Alkossunk embert”, mert fi-nom viselkedésre és szerénységre akar bennünket tanítani. Mint amikor a király tanácskozik szolgálóival, úgy folytattott párbeszédet I'ten az angyalokkal. Ha a Tóra csak azt írta volna: „Alkotok majd embert”, akkor ez a tanulság nem lett volna levonható, bár félreértésre se adott volna alkalmat. De hogy erkölcsi tanítás megmaradjon és a félreértés megcáfoltassék, azért mondja a Tóra: „és megteremtette I'ten az embert.”

Rasi tehát céloz arra is, hogy ebben

a kifejezésben meg van az, amit úgy neveznek a középiskola alsó osztályai stílusztikai óráin: „*pluralis majestatis*”, azaz királyi többszám, amelyet még most is használnak a királyok kiáltványaikban, sőt az egyetem rektora is azt használja hivatalosan: „Mi, a Rektor”.

Bangha ezt éppúgy tudja, mint mi, és azért meg kell állapítani, hogy mű-

zeumba való fegyverzetel hadakozik, olyan érvekkel, amelyekkel egykoron ki-mondott epikureusok, politeisták harcoltak, tehát hozzá nem méltó elődök. Ismételjük: nem polemizálunk, csak konstatálunk. Az előadásban megnyilatkozó hitbuzgalmat pedig az emberszeretet terén szeretnők eleven hatóerővé változva látni.

Legújabb a berni tárgyalásokról

— Tudósítás eleje a 4. oldalon —

Bern, május 8. A „Ción bölcsői jegyzőkönyveinek” terjesztése miatti perben a vádlottak szakértője: Fleischhauer napokon át vette igénybe zagyva és nevesleges fejtegetéseivel a bíróságot. Többek között felhozott egy antiszemita füzetet („Dokumente zur Judenfrage in der Schweiz”), mely oly talmuclátumokról tud beszámolni, melyek szerint a zsidók világruralmi törekvése „kétségtelenül” bizonyítja van(!) Panaszolja, hogy a népek még mindig hagyják magukat a zsidóktól elbolondítani és élesen kikel a Népszövetség ellen, melyet ő: zsidó találmánynak és a zsidó világruralom eszközének minősít. A Népszövetség volt az, amely Palesztinát a zsidóknak kiszolgáltatta, stb.

A bíróság elnöke a negyedik tárgyalási napon ironikusan szól Fleischhauerhoz, hogy ebben a perben még ő szeretné az ítéletet hozni, és nem óhajtana azt az unokájára hagyni...

Fleischhauer a jelenlevők általános hahotázása közben még kifejti: A bibliakutatók szelleme a „jegyzőkönyvek” szelleme. Rutherford elismert bibliakutató szerint — úgy mond — az összes nem-zsidókon végre kell hajtani a circumciziót...

Ezután dr. Baumgarten bázeli professzor, a vád szakértője emelkedik szó-

lásra. Hosszabb replikájában a tárgyalóterem általános helyeslése közben kifejti, miszerint teljesen kizártak tartja, hogy a „Ción bölcsőinek jegyzőkönyve” című szennyirat a zsidóságtól eredne. Érdekes fejtegetését így fejezi be:

— **En kutatója vagyok, úgy mond, a zsidóság kultúráteljesítményeinek az ősidőktől fogva. Igen, a zsidóságnak köszönhetünk „jegyzőkönyveket”: a Bibliát! A nép, amely a világnak a Bibliát juttatta, nem lehet az a nép, mely a szóbanforgó „jegyzőkönyvek” gyártásával azonosítható volna!** (Élénk helyeslés!)

A tárgyalás tart.

Emberszeretet és Tóra

Elégé közismert tény, hogy a mi egész Tóránk, szent és sérthetetlen tradíciókkal egyetemben: az ember- és felebaráti szeretet alapbázisán nyugszik.

„Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat”, így szól az Örökkévaló!

Kíséreljük meg, ezen magasztos szövegnek mélyebb értelmébe behatolni.

A barátság és szeretet zsinórmértéke felül vita áll fenn két ősrégi — és nagyjaink irodalmában is sűrűn említett — filozófus között.

Plátó a következő tételt állítja fel: „Az ellentétek vonzanak”. Az igazi szeretet és ragaszkodás csak ott található, ahol két olyan lényről van szó amelynek természete vagy jellege egymástól különbözik. Példának okáért: nyáron a föld a fikkadt hőségben epedve várja az üdítő esőt, valamint a fonnyadásnak induló növényzetet a felfrissítő harmatot. Az emberi társadalomban az eladó várja a vevőt, tehát a körülmények különbözőzete, amely mindegyiknél fennáll, teremt meg a két lény között a barátságot és összetartozást. Míg ellenben két egyenlő és azonos jellemű és természetű, vagy egyenlő körülmények között élő lény p. o. üzleti, vagy egyéb fajta versenytársak között nincs összhang, sőt irigykednek egy-

másra, tehát nem is létezhet köztük szeretet. Aristoteles azonban neveltségének deklarálja ezen tézist és éppen ennek ellenkezőjét bizonyítja. Az egyenlő jellemű és egy és ugyanazon elvű egyének, ha összetartanak így ezen egyetértés valóban az igazi emberszeretet mintaképeül szolgálhat. Így vallásos testületek, melyek kölcsönös anyagi és erkölcsi, valamint lelkeségélyt nyújtanak egymásnak, azokat egy magasabb ideál kovácsolja össze és ez a szeretet nevezhető valóban érdekes igazi szeretetnek. Viszont a Plátó beállítása szerinti és „az ellentétek vonzanak” elvéből fakadó szeretetet nem lehet igazi barátságnak nevezni, hanem inkább önszeretetnek. Az eladó szereti a vevőt; miért? mert érdeke ezt kívánja. Éppen így, valaki, tegyük fel: szereti a csirkepecsenyét, nyilvánvaló, hogy ő nem a csirkét magát, de önmagát szereti. És ha a szikkadt föld vagy növény epedve várja az esőt, ez is csak az önérdék szimbólumaként szolgálhat.

Egy szegény ember sohasem szeretheti a gazdagot tisztán rokonszenvből.

Sőt a gazdag, aki egy szegényt pártfogásába fogad, a legtöbb esetben sem az emberszeretet elvéből kiindulva cselekszik így, hanem vagy hiúságból, hírnévszerzés céljából, vagy pedig földi, vagy égi jutalom elérése reményében. Ez még nem nevezhető igazi szeretetnek. Ha azonban két egyforma jellemű azonos körülmények között élő egyén között szeretet és barátság áll fenn, úgy az ilyen összetartást joggal lehet igazi szeretetnek nevezni, éppen azon körülménynél fogva, mert szeretetük nem az ellentétek, tehát érdekek révén jött létre, vagy alapszik, hanem egy érdekes ragaszkodás és hűség kovácsolja őket össze.

Éppen ezért az emberszeretet mintaképeül éppen olyan eset szolgálhat, ahol két egy és ugyanazon szakmabeli kereskedő, két egy és ugyanazon közszerepet ambicionáló egyén, két rabbi, tudós, igaz szeretettel viselhetnek egymással szemben. Ez az, amit Tóránk: ember és felebaráti szeretet alatt ért és híveitől követel.

Ezen nézőpontból kiindulva tehát az erre vonatkozó szent szöveg olyképpen is magyarázandó: Vohavto (szeresd) Iré-acho komajcho (azon felebarátodat, aki hozzád hasonló), tehát inkább versenytársat nézhetnél benne. Az ilyen felebarátodat, ha szeretni fogod, akkor tanujelét adtad annak, hogy méltó vagy a Tóra hívőjének számítani és hogy az emberi szeretet magas fokát teljesen elérted.

Ezt a fenkölt eszményi társadalmi rendet, amit szent Tóránk előír és amit nagyjaink kivétel nélkül nem győznek eléggé hangsúlyozni, az egész hit alaposzlopának kell tekintenünk.

Stern Lipót (Párizs)

ALEXANDER VILMOS:

A szentföldi orthodoxia küzdései

Jeruzsálem, május 1. Mielőtt tulajdonképeni tárgyamra: a szentföldi külön orthodox hitközségi szervezet kérdésére áttérnék, megemlítem, hogy az Aguda és a jeruzsálemi „Vaad khilasz askenázim” (orth. hitközség) között sajnálatosan disszonáns helyzet következett be. A néhány hét előtt itt időzőtt R. Jicchok Mair Lewin, a lengyel Aguda vezetője egy Agudanagygyűlésen ugyanis többek között a köv. kijelentést tette:

— Az Aguda feladata intenzív Palesztinamunkát kifejteni, nehogy Palesztina munkásszótálya teljesen vallástalanná váljék. „Mi la-hasém éloj!” Mindenki lépjen be az Agudába! Ennek semmi akadályja nincs, mivel ezentúl az is beléphet, aki nem tagja a „Vaad khilasz askenázim”-nak.

Ez a kijelentés az intranszigens orthodox elemek körében érthető visszatekintést keltett, de az Aguda-bizottság konzekvens maradt a Lewin rabbi által hangoztatott álláspontjához és annak demonstrálására el is hagyta az eddig közösen használt „Vaad” helyiségét és más helyiségbe költözött...

Most a „Vaad khilasz askenázim” is hozzáfogott az újabb szervezkedéshez. Előjáróban ismertetnem kell a palesztinai hitközségi törvényt. Itt a kormány csak egy hitközségi tömörülést: a „Kneszesz Jiszroél” szervezetet ismeri el, mellyel a „Vaad leumi” (nemzeti tanács) útján érintkezik. Miután a „Kneszesz Jiszroél” élén jobbára vallástalan elemek állnak, továbbá, mert nőnek is van aktív és passzív választójoga, az orthodoxia mindent elkövetett, hogy külön hitközségi autonómiára szert tegyen. A Népszövetség többször is foglalkozott az ügygel. Amint annak idején, néhány év előtt a „Zs. Ú.” is megírta: az Agudának nagy erőfeszítések árán sikerült elérnie, hogy az orthodox elemek, akik ugyebár automatice a „Kneszesz Jiszroél” tagjai voltak, „kilépés” útján megszűnhettek azok lenni. Ezekből a „kilépők”-ből rekrutálódott a „Vaad khilasz askenázim” orth. hitkö-

ség. Ez azonban nincs elismerve hivatalosan, hitközségi szervezetnek: nincs joga hitközségi adót behajtani, besz dinjének ítéleteit hivatalosan nem respektálják (holott a „Kneszesz Jiszroél” rabbiságának ítéletei hatósági asszisztenciával végrehajthatók), az orthodox hitközség rabbijának fizetéséhez az állam nem járul hozzá, míg a „Kneszesz Jiszroél” rabbijai: költségvetésileg előirányzott állami fizetékiegészítést élveznek stb.

Ezen tarthatatlan állapotot megváltoztatandó, a mult évben tárgyalások folytak a két hitközség rabbiságának egyesítéséről. Erről azonban a vallásos elemek, nagyon helyesen, hallani sem akartak, amint ezt a Zs. Ú. akkoriban részletesen megírta.

Azóta állandóan felszínen van a kérdés.

Maga a palesztinai főkörmányzó szolgáltatta fel a nála járt orth. küldöttséget: igyekezzenek egy a kormány által is elfogadható megegyezési platformot találni.

A főkörmányzó felszólítására újból megindultak a tárgyalások és a köv. konkrét terv vetődött fel:

A kormány úgy mint eddig, ezentúl is csak a „Vaad haleumi”-t (zsidó nemzeti tanácsot) ismeri el a zsidóság képviselőjének. Ebbe a tanácsba azonban: mind a „Kneszesz Jiszroél”, mind a „Vaad k'hilasz askenázim” beküldi képviselőit; mindkét hitközség külön-külön kiépíti belső, egyenjogú autonómiáját, az orth. hitközség is behajthat adót, besz dinjének meglesz a végrehajtási joga, rabbijának fizetés kiegészítése stb. Befelé tehát meglesz a különállás, csak kifelé: a kormánnyal szemben alkotna a zsidóság egyet.

Ezen terv megvalósítása érdekében a „Vaad k'hilasz askenázim” vezetősége most közgyűlést hívott egybe. Elnöklő Horovicz Jonathan rabbi ismertette a tényállást, hogy az angol kormány azon az állásponton áll, hogy csak egy zsidóságnak ígérte oda Palesztinát, mint „zsidó nemzeti otthont” és ennek folytán sajnálatosan csak egyféle zsidóságot hajlandó elismerni. A kormány tehát csak a „Vaad haleumi”-t tekinti a zsidóság képviselőjének. Ebben a szervben azonban mindkét hitközség képviselve lehet és befelé az orthodoxiának is meglesz az egyenjogúsága a „Kneszesz Jiszroél”-lal. Blau Mózes rabbi rámutatott az előnyökre, amelyek a meg-

egyezős következtében származnának. A főt. szónokok után azonban nagy vita indult meg, amelyből kicsendült a vallástalan elemekkel való esetleges egyesülés veszélyének a lehetősége.

Horovicz és Blau rabbi igyekeztek, a kedélyeket lecsillapítani, hogy szó se róla, hogy a vallástalanokkal egyesülhessenek, hiszen éppen ellenkezőleg: az orthodox hitközség megkapja befelé az összes autonóm jogokat és az eddiginél összehasonlíthatatlanul jobb helyzetbe kerül.

A megnyugtató kijelentések dacára, mégis vörös fonáként húzódtott végig a közgyűlésen az a keserű megállapítás, hogy a teljesen különálló és külön autonómiával rendelkező orthodoxia létesítésének terve a Szentföldön, amelyért a Népszövetség előtt 15 éve harcoltak, az angol kormány eltanácsolása következtében elejtett.

A közgyűlés végül nagy szótöbbséggel elfogadta az indítványt, amely a kormány kívánsága szerint a beindítandó tárgyalások alapját képezi.

Vajjon eme elgondolással az orthodoxia érdekei kellőképpen megvédve lesznek-e: az természetesen a jövő titka.

Mindenesetre: az ügy szerfölte nehéz. Az intranszigens vallásos elemek szkeptikusnak szemlélik a történetdóket és azt mondják: „az ő beszhamidrosukat amúgy sem tudják elvenni tőlük...” Az úgynevezett „knóim”-csoport viszont aláírásokat gyűjt, a vallás ügyeiben teljesen laikus „Vaad leumi”-val való, bármilyen néven nevezendő egyesülés ellen. Erre a „Vaad k'hilasz askenázim” vezetősége legújában olyan nyilatkozatot tett, miszerint a kormánnyal megindítandó tárgyalások során oda fog hatni, hogy a hitközségek és a kormány közötti közös kapcsolat-ként egy új — az orthodoxiának is megfelelő — szervezet létesítsenek.

A kibontakozási lehetőség egyébként: a Palesztinában levő sokféle orth. frakció következtében is igen nehéz. A Mindenható vezessen bennünket a helyes útra, a Tóra, Szentföld és Izrael üdvére!

Ehrenthalné, Geczovits Reneé
fűzőkülönlegességek
Budapest, Dohány-utca 39.

Balatonfüred orth. vendéglője a régi helyen, Dr. Ajtos E. Imre ig.-főorvos villájában az idei szezonra május hó végén megnyílik. — Szolid árak, izletes ételek, pontos kiszolgálás.

ŐZV. POLLÁK DÁVIDNÉ
orth. kóser vendéglős Balatonfüred

LUHASCHOWITZ
gyógyfürdön a szigoruan orth. kóser
SINGER VENDÉGLŐ
megnyílt

Elsőrendű konyha, szolid kiszolgálás, mérsékelt árak.

Ujból tárgyalják a „Ción bölcseinek jegyzőkönyveit“

Április 29-én újra megkezdődött Bernben a nagy per főtárgyalása, melyet a svájci zsidó hitközségek szövetsége indított meg a „nemzeti front“ vezetői ellen a „Ción bölcsei jegyzőkönyvének“ terjesztése miatt. A főtárgyalást október 29-én megszakították és elnapolták a bizonyítási eljárás kiegészítése céljából. A törvényszék elnöke befejezettnek nyilvánította a tanúhallgatásokat és elutasította minden olyan kérést, mely akár a vád, akár a védelem részéről újabb tanúk beidézésére irányult. A tárgyalást így a három kinevezett szakértő szóbeli előadása vezette be. A vád szakértője dr. Arthur Baumgarten, a bazeli egyetem jogi fakultásának tanára, míg a vádlottak szakértője Ulrich Fleischhauer német százados Erfurtból, aki egyben a külföldi antiszemita propaganda szolgálatában álló „Welt-Dienst“ kiadója. A törvényszék által delegált szakértő C. A. Loosli berni író és tudós. A tárgyalás elején az elnök bejelentette, hogy elutasította a vádlottak védőinek azon kérését, hogy hamis tanuvallomásért büntető eljárást indítsanak különböző tanúk ellen, akiket az előbbi tárgyalásokon hallgattak ki. A törvényszék hasonlóképpen elutasította a védők azon indítványát is, hogy újra elnapolják a tárgyalást.

Ezután Baumgarten professzor adta elő szakértői véleményezését, kimutatván, hogy

„Ción bölcseinek jegyzőkönyveivel“ a cári Oroszország reakciós köröknek hamisítványa és plágiuma.

Rámutatott azokra az okokra, amelyek ma is arra indítanak egyeseket, hogy higgyenek a jegyzőkönyvek valódiságában. Ezen okok azonban nem változtatnak azon a tényen, hogy a szóbanforgó dokumentum kétségtelenül hamisítvány, amely alkalmas arra, hogy a zsidóságot lealázza és nyugtalanítsa szívesen a lakosság körében. Ezért

nincs ok, mely megakadályozhatná a bíróságot abban, hogy szennyirodalomnak minősítse ezt a förmérvényt.

A svájci lapok sokat írnak a berni per

és a nemzeti szocialista Németország viszonyáról. A „Le Démocrate“ című napilap megállapítja, hogy az „északi szomszédok“ körében bizonyos fokú idegességet váltott ki a jegyzőkönyvek perének berni főtárgyalása. „A nürnbergi Stürmer támadó cikkei arra mutatnak, hogy a Harmadik Birodalomban nem kísérik minden nyugtalanítás nélkül a berni per lefolyását, ami érthető is, ha meggondoljuk, hogy a szóbanforgó jegyzőkönyv volt a német antiszemita legnagyobb esztalova. Grotteszk dolog — írja a svájci lap — azzal vádolni a svájci hatóságokat, hogy zsidó befolyás alatt állanak. Egész Svájc bízik a berni bírak pártatlanságában, bármilyen is lesz az ítéletük. A Rajna tulsó oldalán dúló idegesség jelei mindenestre a gyengeség szimptomái. Ezek semmiesetre sem rendíthetnek meg bennünket, ellenkezőleg.“

A vilnai gaon sirja körül

Nagyon régóta nevezik Vilnát: litvániai Jeruzsálemnek, különösen azóta, hogy ott működött a XVIII. század végén a vilnai gaon, akinek tudománya besugározta az egész zsidó világot. Számosan jönnek Vilnába emberek csupán azért, hogy ott imádkozzanak a gaon sirja fölött épített *ajhel*-ben.

Most ezt a régi temetőt, sok ezrek kegyeleti helyét, nagy veszedelem fenyegeti. A vilnai városi tanács elhatározta, hogy lebontja a régi temetőt és azon a helyen sportteret nyit. A határozat nagy megdöbbenést keltett a zsidóság körében. Jellemző a város vezetőségének lelkiületére, hogy ebben az ügyben képviselőtestületi ülést hívtak egybe — éppen Peszach egyik ünnepnapjára. Ez olyan zsidó városban, amelyen Vilna, csak szándékosság lehet. A képviselőtestület zsidó tagjai nem is jelentek meg, egy kivételével, aki csupán azért ment el, hogy az ebben az ügyben ünnepnapra kitűzött városi képviselőtestületi ülés megtartása ellen a

zsidóság nevében tiltakozzék, majd igyekezett a megjelent városi embereket meggyőzni, hogy temetőlebontási tervükkel nemcsak a vilnai hitközséget sértik meg, hanem az egész világ zsidóságát. Bizonyítékul felhozta, hogy mindenfelől küldenek leveleket Vilnába a hitközséghez, hogy imádkoztassanak a gaon sírjánál és az erről szóló leveleket be is mutatta.

A jövő fogja megmutatni, vajjon a tanács vissza fog-e rettenni a barbár kegyeletértétől.

Velence . . .

A most már befejezett velencei tárgyalások felé tekintett Európának egy tekintélyes része. Ott az európai béke ügyét igyekeztek megerősíteni.

A múltban, különösen a XVI.—XVII. században sokszor fordult elő, hogy a lagunák városa nagy szerepet játszott a világtörténetben és a világpolitikában. A XV. század végén Velence nagy szolgálatot tett a zsidóságnak is, amikor a Spanyolországból kiűzöttek egy részének menedéket adott, majd hajóival alkalmat nyújtott nekik, hogy Törökországig eljussanak, ahol új hazát találtak.

Abban a nagy küzdelemben, amelyet a XVI. századtól kezdve Velence Törökország ellen folytatott, zsidó államférfiak is közreműködtek.

Ilyen velencei zsidó diplomata működéséről pár évvel ezelőtt kerültek napvilágra az iratok. Ez a velencei diplomata Conegliano Izrael volt, aki mint orvos és tolmács Konstantinápolyba került a velencei követséghez. 1684-ben Velence a pápával és a német császárral szövetségben Törökország ellen, a velencei követ elhagyta Konstantinápolyt, de Conegliano ottmaradt titokban és Salamon fivérének írt levelekben értesítést küldött a török állapotokról, amelyeket az utóbbi továbbított a velencei szenátushoz. Mindez addig tartott, amíg tíz év múlva ki nem űzték a török fővárosból az összes velenceieket, akkor Conegliano is kénytelen volt elhagyni a török fővárost, visszakerült Velencebe, ahol pár évvel később a velencei török határmegállapítás munkájában résztvett.

Ismeretlen zsidó beduinok

A török-szirus határon levő Nisibis városából érkező hírek. Ez a város ősrégi időkre vezet vissza az eredetét. A Talmudban úgy nevezetik: N'ezivin, ahol kétezer évvel ezelőtt híres Jesiva volt, amelynek élén R. Jehüdo ben Beszéro állott. Róla azt mondja a Talmud dicsérőleg, hogy: „Hálója ki van terjesztve N'ezivintől Jeruzsálemig“.

A chorban után száz évvel, a zsidók fel akartak lázadni a rómaiak ellen, le akarták rázni magukról Trajanus császár igáját és csak R. Jehajšia ben Chanano csitította le őket — a Midrás szerint — a daruról és az orozslánról szóló mesével. Azt mondta az elkeseredett népnek:

— Az orozslánnak a torkában csont akadt meg, erre hívták a darut, hogy hosszú csőrével kihúzza a csontot az orozslán torkából. Amikor aztán a daru kérte jutalmát, azt mondta neki az orozslán: „Elég jutalom neked, hogy a fejed ott volt az orozslán torkában és nem harapta ezt le, dicsekedhetsz ezzel. Ugy vagyunk mi is, örülnünk kell, hogy a római orozslán, amelynek a szájában van a fejük, nem harapja ezt le.“

A Palesztinán kívüli zsidóság egy része azonban mégis fellázad a császár ellen. Így például Nisibis zsidósága igen komoly ellenállást fejtett ki a római hadakkal szemben, amelyek végre hosszas erőfeszítések után vérbefojtották a zsidók fölkelését. A római uralom után jött az arab-korszak, amely alatt a zsidók száma csökkent, de amikor 1180 körül R. Peszachja Regensburgból elhatározta, hogy meglátogatja az akkor ismert világ zsidóságát, amint ezt könyvében (Szihib Reb P'szachjo) leírja, Mezopotámiában járva, a városban még nagy hitközséget és két templomot talált, az egyiket R. Jehüdo ben Beszéro után nevezték, a másikkól azt mondták, hogy 1600 évvel annak előtte Ezro építette, és az egyik templomban mutattak egy nagy vörös követ, amely a jeruzsálemi szentélyből eredt. Évszázadok óta nem hallottunk azután zsidókról Nisibisben. Most a palesztinai lapok azt jelentik, hogy a város közelében levő elhagyott völgyben vagy 500 beduint fedeztek fel, akik leginkább állattenyésztésből élnek. Egy oda tévedt francia zsidó megállapította, hogy ezek a beduinok — zsidók, egynéhány imát tudnak még héberül, más egyéb nem emlékezteti őket zsidó voltukra. A francia zsidó bejelentésére a szíriai Beirut városában székelő Alliance ezeknek a pásztorkoknak a gyermekei nevelésére saját költségén iskolát nyitott, egy spanyol zsidó: rabbi- és tanítói állást vállalt náluk és Bagdadból Tórát küldtek nekik.

Kiáltvány a Szentföldre kivándoroltakhoz

Az Aguda orth. világszervezet rabbitanácsának megbízásából néhány héttel ezelőtt a Szentföldön időzőt rabbi igen időszerű, meleghangú héber kiáltvánnyal fordultak az utóbbi időben Palesztinába kivándorolt zsidó tömegekhez. A figyelemreméltó kiáltvány tartalmát az alábbiakban adjuk:

Szentföldi tartózkodásunk alkalmából szükségesnek tartjuk, hogy Hozzatok, vallásos leteleplők, fiatalemberek és munkások szeretettel forduljunk és figyelmeztessünk benneteket a nagy vallási felelősségre, amelyet éreznetek kell, amikor a Szentföldön éltek, ahol még fokozottabb mértékben kell megtartanotok a Tóra törvényeit, nem szólva arról, hogy a régi vallásosságotokból akárcsak egy hajszálnyt is cholló engedjétek. Új környezetbe kerültetek, elhagytátok a régi helyeteket, ahol nevelkedtetek, eljöttetek ide, ahol nem ismernek benneteket és így nagy a megkísérlés. Ezért annál jobban kell azon lennetek, hogy maradjatok a Tórának és az igaz hitgyománynak útjain. Különösen felhívjuk figyelmeteket a következőkre:

1. Ragaszkodjatok a zsidó külsőhöz: a péesz-, szakáll- és ruhaviselet tekintetében. A zsidó külső, a hagyományos ruha: fontos óvintézkedések, hogy ne keveredjétek azokkal, akik levetik magukról a vallási parancsok kötelezettségét.

2. Vigyázzatok női hozzátartozóitokra, hogy ne szegjék meg a szemérmesség törvényeit. Továbbá: ne járjanak fedetlen fővel, dekoltált öltözetben. Szenteljétek meg családi életeteket, ami vallásunk egyik sarkalatos tétele, a hagyományos törvények megőrzése által. Ne engedjétek meg ezen a téren semmitféle lesiklást.

3. A szombatot a szent nyugalom és Tóratanulás napjává tegyétek. Nem pedig cholló a séta, az unalom, a semmittevés, a profán beszélgetés és a balga dolgokkal való foglalkozás napjává, ami végeredményben a saboszt megszegéséhez vezet. Tárogassátok mindazokat az egyesületeket, amelyek a szombat szentségének megőrzésére alakultak és tegyétek a saboszt kellemessé otthonotokban azáltal, hogy a szent napot a Tóra szellemében való lelki emelkedettség napjává avatjátok.

4. Amennyire lehetséges, az esti órákat szenteljétek tanulásra. Közösen tanuljátok a mindennapi lap gemóret, a Süllchon Óriich Ajrach Chájim részét, továbbá a Szentfölddel összefüggő vallási törvényeket, valamint a családi tisztaságnak vallási előírásait. Mert tudjátok meg, hogy a próféta tanítása szerint „azért veszett el az ország, mert elhagyták I'ten tanát“, Tóraéletet célzó Tóratanulás által viszont megerősítitek majd az országot . . .

5. Fiátokat a Talmudtóra és leányaitokat a „Bész Jákaaj“ iskolákban neveljétek és ne küldjétek a vallástalanok iskoláiba, még hogyha ez több kiadást okoz nektek, mert bízzatok abban, hogy a gyermekek vallásos nevelésére fordított összeget a Mennyei Gondviselés visszatéríti és ennek fejében juttat nektek sikeresebb megélhetést.

Csak egynéhány vallási tárgyú dolgot emelünk ki, melyek külön megerősítésre szorulnak, mert igen sokan vétének ellenük. Általában arra kérünk benneteket: őrizzétek meg a Tóra törvényeit és szent hagyományainkat és egyáltalában ne törődjétek az esetleges gúnyolódókkal. És akkor majd megsegít bennünket I'ten, hogy a Szentföld építése a szentségnek, a tisztaságnak az igaz megváltás előkészítésének műve lesz s szemünk foglák látni, amint a Mindenható visszatér Ciónba . . .

Jeruzsálem, Erev Rajs-chajdes Niszon 5695.

Az Aguda világszervezet rabbitanácsának megbízásából:

Ungár S. D.
nyitrai főrabbi

Szuruczkin Z.
luczkai főrabbi

Biedermann
J. M. rabbi

Sirkövek Adler J. sirkőraktárában
Budapest, Károly-körut 7 és Rombach-u. 4.
Telefon: 36-4-20.

NEUVIRTH TESTVÉREK órás és ékszerészek
Budapest, VI., Király-utca 28.

Brilliáns, ékszerek, ezüst dísz tárgyak, gyertyatartók, menórák, serlegek, tórafelszerelések nagy választékban. Olcsó árak. Alkalmi vételek. — Saját műhely. — Brilliáns, arany és ezüst beváltás.
Szombat és Ünneppnap zárva.

Divatos, izléses **paróká**k hullámos hajból
PIECHNIK és MECHTL-nél
Hajműterem IV., Váci-utca 18. Mérsékelt árak!

Megjelent a Jáwitz történelem XI. kötete

Nagy örömet keltett a zsidó tudományos világban, hogy megjelent *Ze'ev Jáwitz „Tajldajsz Jiszróel“* című művének tizenegyedik kötete.

Jáwitz hatalmas műve az első, héber nyelven megírt, nagy, zsidó történelem, amely nem más nyelven megírt műnek forrása, sem nem más meglévő munkák nyomán készült mű, hanem amelyet szerzője eredeti források alapján, eredetileg héber nyelven írt meg.

Jáwitz történelme főképen abban üt el a többi hasonló tárgyú munkáktól, hogy nem áll más, nemzsidó történetírók hatása alatt, hanem magában a zsidóságban való elmélyedése által értette meg a zsidó nép géniuszát. Jáwitz nem kívülről nézte a zsidóságot, mert teljesen benne élt. Míg más történetírók a zsidóság történetében az eseményeknek külső megjelenését látták csupán, addig Jáwitz — a gyakorlati zsidó életet élő és ebben elmélyedő zsidó — az események belső lelki folyamatát is átérte. Jáwitz teljesen egybeolvadt a zsidósággal és így tulajdonban a zsidóság géniusza nyilatkozik meg.

Nagy történetíróink — főképen nagy tekintélyű, protestáns bibliakutatók hatása alatt — vagy teljesen a bibliakritika alapján állottak, vagy ennek erős befolyása alatt. Ezen sajnálatos tény a zsidóságnak igen értékes, konzervatív rétegét visszatarthatta attól, hogy a zsidóság történelmét tanulmányozza. Ugyanis sokan attól tartottak, hogy a bibliakritikának gyakran igen nagy könnyelműséggel üzött módszere megtántorítja az olvasót hitében. Jáwitz ezekkel szemben tudatosan a zsidó tradíció alapján áll, jól megalapozott, tudományos felkészültséggel teljesen elvetve az újabb ásatások révén amugyis rombadöntött bibliakritikát. Szent ihlettel, igaz szeretettel és nagy megértéssel, de emellett pártatlan ítélettel írta meg a zsidóság csodás történetét, különösen ügyelve arra, hogy az idegen befolyásoktól mentes, eredeti zsidóság fényének minden korszakokon keresztül vonuló irányvonalat feltüntesse.

Amidőn Jáwitz — ki életének tekintélyes részét Palesztinában töltötte — 1924-ben, 76 éves korában meghalt, nagy munkájának csupán 9 kötete jelent még csak meg. Az utolsó három kötet kéz-

irata azonban már készen volt és a halhatatlan mester azt jó barátjának, dr. M. B. Lewin-nek adta át, kinyomatás végett. Dr. Lewin eleget tett a megbízásnak. Tel-Avivban, az „Achi-éver“ pompás kiadásában jelent meg a tizedik, majd pedig legutóbb a XI. kötet.

Ezen kötet, amely 250 oldalra terjed, a zsidók történetének 1050-től vagy 1250-ig terjedő részét foglalja magában. Tehát csupán 200 esztendő. De ezen 200 év fölötté gazdag, nagy kihatású eseményekben és hatalmas egyéniségekben.

A nagy kodifikátorral, *Rabbi Jiczhok Alfási-val (Rif)* és korával kezdődik a kötet. Ennek méltatása a híres és népszerű *Rasi* korszakába torkol, akinek egyéniségét szerzőnk teljes szeretettel festi meg. Az első keresztshadjárat szomorú eseményei kerülnek sorra, majd Rabénü Smüel ben Méir-t (*Rasbam*) az élesesűi talmud- és szentírásmagyarázót és nagy kortársait jellemzi mesteri módon. Teljes elismeréssel ír az elegáns nyelvű nagy költőről: *R. Majse ben Ezer-ről*, de különös örömmel méltatja *Jehüdo Halévi*-nek, a nagy nemzeti költőnek és bölcsésznek hervadhatatlan érdemeit, aki „*Kuzári*“-jában megóvta a zsidóságot annak eredeti tisztaságában. Fölötte jellemzően ír a sokoldalú *R. Avróhom Ibn Ezer-ről*, akinek oly sok méltatlan jellemzésben volt már része. Részletesen tárgyalván népünk történetét Franciaországban, Provenceban, Spanyolországban, továbbá a keresztényországokban lefolyt üldözéseket, a zsidó tudományok fejlődésének hullámzását és nagyjainknak működését; a keleti zsidóság történetével záródik a tartalomcús kötet.

Jáwitz történetét élvezettel olvashatja a héberül értő laikus is, de a kutatók még nagyobb örömet lelhetnek benne, mert a szerző, tömördek szélgjegyzeteiben állandóan feltünteteti állításainak kútfőit, úgy hogy azok ellenőrzése fölötté meg van könnyítve.

A kötet végén 11 csupla-hasábos oldalra terjedő névmutatót találunk, ami jellemző azon rengeteg személyre, akiknek szereplése ezen kötetben leírást nyert. (Megrendelhető: Achi-éver, Tel-Aviv, Montefiore-téca.)

Fleischer Lipót (Temesvár)

SZOMBATTARTÓ OPTIKUS POZSONYBAN
Szemüvegét készítse az **Alex. Weinberger Bratislava, Suché Myto (Százravám) 3.** alatt ujonnan nyílt optikai szaküzletében.
Gondos, precíz kivitel. Szolid árak. Javítások prompt.

Lélekvándorlás Budapesten...

vagy: egy Bál Sém-legenda

A budapesti rendőrséget a mult hét óta különös eset foglalkoztatja, amely a világsajtóba is átment. Egy külföldöt járt mérnök fiatal leánya egy szép napon kijelenti, hogy ő tulajdonképpen — egy régebben elhunyt és kilenc gyermeket hátra hagyott spanyol munkás özvegye, elkezdett spanyolul beszélni és úgy adja elő az előbbi életéből történeteket mintha valóban átélte volna. A leány anyja kijelenti, hogy ő is azt hiszi, hogy az illető özvegynek a lelke költözött a lánya testébe. Most vizsgálják az esetet az orvosok, akik azt állítják, hogy az u. n.: „Én kettészakadásáról“ van szó, amiről a modern lélektan több esetet tud. Sokszor látni embert, aki úgy él, mintha két egymástól különböző emberből állana. Némi kor egy-egy reandes ember egyszerre elbujdosik, napokon keresztül a legzüllöttebb életet éli, aztán visszajön és nem is emlékszik arra, mi történt vele. Olyan „énszakadás“ az, mint amilyenről a Biblia beszél: „Nevüchadneczar babilóni király egy szép napon otthagya trónját és elment az erdőbe 12 hónapra füvet legelni.“ A budapesti rendőrség gyanakodása szerint talán a háttérben egy trükk húzódik, amely az illetőt híressé és alkalmassá teszi arra, hogy nyilvános mulatóhelyeken pénzért fellépessen....

Vallási szempontból: a lélekvándorlás hitének egyik megnyilatkozásával volna dolgunk. Szóval egy „gilgüll“-esettel. De mégis, ha tekintetbe vesszük, hogy ez a hit milyen célzatos szerepet játszik a kabbalistikus irodalomban, akkor látjuk a kettő közötti különbséget. A budapesti eset gyanús, nincs kizárva, hogy nyereszkedési eszköz és semmiképpen sem következik belőle erkölcsi tanulság, vagy vallási kötelezettség. Milyen más a „gilgüll“ tanítása. Ennek bizonyítására hadd közöljünk egy esetet, amely el van mondva a „D'vórim Arévim“ című gyűjteményben és szól a Baal-Sémről és egyik tanítványáról.

A vallási titkokba elmélyedt tanítvány kérte a mestert, hogy magyarázzon meg neki a lélekvándorlásról szóló egy tételt a „Széfer Ham'ajrajsz“ című könyvből. A mester azt mondotta: „Nehéz dolgot, de menj az erdőbe, ott találsz egy fát, amely alatt forrás folyik és kellő távolságban rejtőzködj el egy bizonyos időre és figyeld a történendőket.“ A növénydek engedelmeskedett. Tényleg megtalálta a megjelölt helyet és ott elrejtőzött.

A német zsidóság helyzete

Egyszerre azt látja, hogy jön egy lovas, fáradtan és kimerülten, leszáll a lóról, a fa alá heverészik, előszedi az élelmét s bőségesen táplálkozik. Miután jóllakott, lovára kap és ellovagol. A nagy sietségben azonban otthagya a pénzes zacskóját a fa alatt. Bizonyos idő múlva egy másik vándor jön arra a helyre. Letelep-szik. Ottalálja a lovas otffejejtett pénzes zacskóját, magához veszi és tovább folytatja útját. Nemsokára rá, jön egy harmadik utas, szegény, tikkadt ábrázatú ember és helyet foglal. Elővesz egy kis kenyert, vizet iszik hozzá a forrásból és kinyújtózkodik, hogy elaludjék. Akkor vágtatva visszajön az első lovas és erőlyesen követeli az otffejejtett zacskót. A szegény ember nem értette, hogy mit akar tőle, erre a lovas nekítámadt és félholtra verte.

Ezen tapasztalatok után hazament a tanítvány a városba, s elmondta a mes-ternek mindazt, amit látott, és föllette a kérdést: hát igazság ez? hogyan engedheti ezt az igazságnak menyébéli bírāja?

Erre aztán a mester azt mondta neki:

— Ez a három ember, akit láttál, már egyszer a földön élt. A lovas a második vándornak első létformájában adós maradt azzal a pénzzel, amelyet most elvesztett. A hitelező az adóst bíróhoz hívta, de ez nem ítélte meg neki a követelést, nem törődött az igazsággal és elküldte őt anélkül, hogy igazságot szerzett volna neki. Ezért kellett mindhármuknak újból és új alakban megjelenni a földön. Az új életben az első vándor az általa kölcsön-vett pénzt mégis visszaadja a másíknak, az igazságtalan bíró pedig a második életében megkapja a méltó büntetését, amiért igazságtalan volt. Ez az a lélekvándorlás, amelyről az említett szent könyv, a „Széfer Ham'ajrajsz“ szól.

Ez a legenda, amint látjuk l'ten igazságát akarja a gilgüll segítségével kidom-borítani és ezzel kapcsolatban a becsületességet, az igazságot, a felelősségérzetet megerősíteni. Természetesen mindez hiányzik a fentemlített budapesti énszakadásban. A két eset egymás mellé téve mutatja annak a közmondásnak igazságát: „Ha ketten teszik ugyanazt, nem ugyanaz.“

Dr. Frick birodalmi belügyminiszter a napokban a köv. nyilatkozatot tette: „Az állampolgársági jogok megadását bizonyos feltételekhez kell kötnünk. Ezen feltételek között szerepel a német néphez való faji hozzátartozás is.“ Ami azt jelenti, hogy csak olyanok lehetnek jog-szerű állampolgárok a Harmadik Birodalomban, akik fajnémetek. Nemárjákát és zsidókat nem illet meg ez a jog az új német alkotmány rendelkezései szerint. Az „Angriff“ legutóbbi számában beje-lenti, hogy rövidesen újra alkalmas lesz uchatóan foglalkozni a zsidókérdéssel, ami nyilván a készülő alkotmánytervezet-tel és a zsidók alkotmányjogi helyzetével fog össze.

Minden magyarázat nélkül álljon itt a következő hír, amelyet a német-zsidó lapok közöltek: Kölnben egy zsidó baromfi-kereskedőt elfogtak, mert baromfi levá-gott anélkül, hogy előbb elkábította volna. A törvényszék egy évi és négy hónapi fogaázra ítélte. Igazán megható gyöngéd-ség.

Az a nem mindennapi hír került teg-nap a világsajtó hasábjaira, hogy a né-met hazafias zsidók, akik a Harmadik Bi-rodalomban sem revideálták eddigi asz-szimilációs álláspontjukat, a napokban memorandumot nyújtottak át Hitlernek és tiltakoztak az ellen, hogy a Führer meg-tiltotta a zsidóknak a birodalmi zászló ki-tűzését.

Münchenben a mult héten antiszemita

Emléktáblairók figyelmébe! Most jelent meg!

ÖRÖK NAPTÁR

LUACH OLAM

Rendkívül célszerű évforduló (Jahrzeit) kiszámítási naptár a 2000-ik évig

A naptárban az év minden egyes évforduló sorozata 70 évre külön oldalt képez úgy, hogy az emléktábla kiállításához csupán egy oldal lemásolása szükséges.

Szentegyletek, hitközségek számára is igen fontos.

Schlesinger Jos. könyvkereskedő
BUDAPEST, VII., KIRÁLY UCCA 1.

חמאה כשרה

Megkezdtem kiváló minőségű, pasztlórozott, szintenyézzettel készült

orthodox kóser csemegevajamnak
a „Sárvári Aut. Orth. Izr. Hitközség Rabbiságának“ felügyelete alatt való gyártását
Sárvári Első Vajkiviteli Vállalat, Krausz József

A bócher titka

Regény a XVII. századból.

22

— Fivérem fölébredt, szemeimből kiolvasta, hogy valamit megtudtam élete titkából. Először nem szoltunk egymáshoz, de azután lassanként kikívánczolt belőlünk az, ami lelkünket eltöltötte, s egy meghitt órában töviről-hegyire megtárgyaltuk az esetet és megállapodtunk abban, hogy testvéri szeretetünk olyan nagy, hogy minden más érzést le tud győzni. Éreztük mindketten, hogy Mirjam valóban szeretetreméltó, kedves nő. De a helyzet, amelybe sodródtunk, azt eredményezhetné, hogy az ő személye a testvéri együttérzési megbontaná. Tanakodtunk az ügy fölött és végül abban egyeztünk meg, hogy a visszas helyzetet kikerüléssel győzzük le: a komplikációt úgy kerüljük el, hogy — kitérünk előle. Elhatároztuk tehát, hogy el fogjuk hagyni jötevőnknek a házat. Óriási feladatot rótt reánk, hogy ezt a mi atyai jötevőnknek be kell jelentenünk. Nem lehetett elkerülni a rettenetes pillanatot.

— Bejött Reb Börüch Süss. Én vállaltam a szomorú feladatot és bejelentettem, hogy elhagyjuk a házat. Mintegy megkövülten hallotta ezt a bejelentést, átérezte a horderejét, tudta, hogy mi is tudjuk, miről van szó. Megsértett apai fájdalomában nyomott hangon, óriási önkéklzés árán kivívott nyugalommal, azt mondta: „Hát... én nem tartalak benetekeket...” Szólt és otthagyt bennünket. A másik szobából pedig hallottuk, amint sóhajtott egyet és azt mondta: „Bárcsak soha sem lépték volna át házam küszöbét!” Még aznap este el akartuk hagyni Köln. Atyai jötevőnk még úti-költséggel is ellátott bennünket. De nem óhajtott látni minket. Tervünket nem valósíthattuk meg, mert csak másnap reggel indulhattunk.

— Nekiindultunk a messze útnak. Azt se tudtuk, hová megyünk. Első célunk mindenesetre egy jesiva volt. Elmerültünk tanulmányokba és mivel kitűnő előképzettségünk volt és összes erőnket a tanulás felé irányítottuk, hiszen bántunkat másképen nem tudtuk vezetni, csakhamar kitűnő hírünk lett. Többbízben felajánlották, hogy házasodjunk be rabbicaládokba és kilátásba helyeztek nekünk jó rabbiállásokat. Mi nem tudtuk magunkat elhatározni. Így jártunk egyik jesivát a másik után. Kölnből való távozásunk után vagy három évre megtudtuk, hogy Süss választófejedelmi orvos fiatalabb leánya nőül ment nagybátyjához, a worms Rottenberg Joélhez. Azt is mondták, hogy az idősebbik nem akar férjhezmenni. Amikor ezt hallottam, kötelességemnek tartottam, hogy megkérdezzem ikertestvéremet: vajjon nem volna-e jobb, ha ő Kölnbe menne és ott azután kiöntené szívét Reb Börüch előtt és akkor talán Mirjammal való házassága létrejöhetne. Erre ő rövid meggondolás után megint kijelentette, hogy ő mellett tart ki. Testvéri szeretete — mondta — nem engedi, hogy elszakadjon tőlem. Multak a hónapok. Mi ekkor egy Speyer melletti községben tanultunk, ahol mesterünk nemsokára megbetegedett és röviddel rá elhunyt. Mikor életének végét érezte, az ágyánál összegyülekező községet arra kérte, hogy kettőnk közül valamelyiket válasszák meg rabbinak, aki vegye el leányát feleségül.

— A község vezetői eljöttek hozzánk és felajánlották nekünk a rabbisítségét, igen megtisztelő módon. Mi, meglepődve, időt akarván nyerni, csak azt válaszolhattuk, hogy meggondolási időt kérünk. Mikor magunkra maradtunk, rövid gondolkodás után arra a megállapodásra jutottunk, hogy a komplikációt megint úgy fogjuk legyőzni, hogy — kitérünk előle. Azaz el fogunk utazni. Nemsokára rá, hozzá is kezdtem a csomagoláshoz, amikor berohan hozzám fivérem és halotthalványan, feldúlt ábrázattal, izgatottságtól rekedt hangon azt suttojja nekem:

— Tudod-e, hogy mit beszélt nekem éppen most egy idegen bócher? Azt mondta, hogy Mirjam végre engedett atyja kérelmének, és a Speyerből való Jozsef Süssnek nyújtotta kezét. Az egybeklést Kölnben ülték meg, nagy ünnepélyességgel.

Engem ez a hír egy kicsit izgalomba hozott, de mindjárt visszanyertem lelkem nyugalmát. De amikor ránéztem fivéremre, akkor tudtam csak meg, hogy kettőnk közül ő sokkal, de sokkal jobban van lesújtva és amitől évek óta félttem, az bekövetkezett. Valósággal leomlott egy székre, hiába nyomta oda kezét arcára, könnyei kitértek és záporként hullottak. Én próbáltam erőnt önteni belém. Szóltam hozzá: „Nézd, ezt annak idején másképpen nem lehetett elintézni. Mit fáj ez most már neked? Légy férfi! Nyugodj bele!”

— Óh, Istenem, mondta, ha ezt csak sejtettem volna, hogy ő el tud engem felejteni... Pedig tudd meg, hogy én azt hittem, hogy ő engem soha nem fog tudni elfelejteni... Óh, milyen rettenetes, hogy én lemondtam róla, teljesen céltalanul...

Majd felugrott, odajött hozzám, szemembe nézett és azt mondta: „Hogyan is fogadhattad el ezt az áldozatot, miért nem volt benned egy csöpp nagylelkűség, hogy te lemondál volna javamra.” Amikor ezt mondta, szemében vad tűz lobogott. Olyan, amelyet még nem tapasztaltam nála. Ez felborzolta az én idegeimet is és kiabálva feleltem neki: „Hát tulajdonképpen én követeltem tőled? Te lemondál. Mondd, hát azt hiszed, nekem köszívem van? Nekem nincsenek emberi érzéseim? Azt hiszed, hogy én nem szenvedtem, hogy én nem töltöttem el éjjeleket kétségbeesve, álmatlanul?”

A jelenet oly megrendítőleg hatott fivéremre, hogy nemsokára ágyának dőlt. Tíz héten keresztül láz-álmái voltak, életveszélyesen legyengült. Én odaadással ápoltam mesterünk leánya, Rivkó segítségével. Fivérem nagynehezen meggyógyult s én túltengő érzésben és hálaérzettel megkértem Rivkó kezét és így elfoglaltam a község rabbiszékét. Úgy terveztem, hogy magamnál tartom fivéremet, hogy a családi kör szeretetében elfelejtse a baját. A gondviselés azonban új csapást zúdított rám. Drága Sára leányom, akinek ezeket a sorokat írom, a te anyád, az én feleségem: születésed után nyolc napra meghalt. Az életből így nem maradt nekem, csak a kisleányom ápolása, nevelése és a szent Tanban való búvárkodás. Szorgalmasan búvárkodtunk. A fivérem egy kérdéstről vitakozott velem. Köröskörül járt a szobában, kinézett az ablakon, hirtelen elhallgatott, ajkai görcsösen mozogtak, én ijedten néztem rá. Ő meg félhalotian azt mondotta: „Nem látod, nézz csak oda?” (Folyt. köv.)

WEISZ MÓR

orth. kóser keksz, kétszersült és süteménygyára Budapest, VII. Dob-utca 22. — Telefon: 42-3-65.

Orth. כשר kakaó és csokoládé a legfinomabb kivitelben

Keksz, levestészták és ostyaárak. Diabetikusok részére

„levegő” kenyér. Elsőrendű dessert és különlegességek.

„A püspök-zsidó”...

Frankl Adolf felsőházi tag reméniscenciáinak tárházából való az alábbi érdekes történet.

...Elmult a szabadságharc, Világosnál letette Görgey serege a fegyvert, Kosuth már Törökországban ette a száműzetés kenyereit, Arad várában már az ég felé meredt a vértanúk akasztófa erdeje. Haynau volt az ur a szerencsétlen Magyarországon és a zsandárok, mint a kopók hajszolták a bujdosó honvédeket. A tompa kétségbeesés lett úrrá a lelkek felett, mindenki rettegett, mindenki üldözött volt, tombolt az önkény és a bosszúálló erőszak. 1849 egyik zimankós téli estéjén a vas megyei Németszentgrót nevű falucska határában fáradt vándor érkezett. A sötétség leple alatt osont háztól-házig, lesett, figyelt, nem-e látja meg valami zsandár, vagy besúgó. Az egyik bogárhátú kis ház ajtaján a vándor megpillantotta a mezűjét. Megkönynyebőlten sóhajtott, majd halkán bekopogtatott a befüggönyözött ablakon. Kisvártatva szakállas zsidó lépett ki nagy féltéken az ajtón és ijedten kérdezte: Ki az?

Fojtottan hangozott a válasz: Bujdosó vagyok, menekülő ember! Szállást kérek!

Nehéz sóhajjal, óvatosan körülnézve bocsátotta be a zsidó az éjjeli látogatót, hiszen a fejével játszott mindenki, aki bujdosó honvédet a házába fogadott.

A háza érve, az idegen levetette földig érő juhászbundáját, csúcsos bárányszerű kucsmáját és a csocálkozó házigaзда előtt állott — egy katolikus pap. A honvéd táborilelkesek kávébarna, vitézkötelessé reverenciáját viselte, nyakában kis kereszt, mellén a honvéd vitézségi érem piros szallagja. Bemutatkozott és elmondta röviden életét történetét. Lipovnicki Lipovnickzy Istvánnak hívták, Komáromban volt plébános a szabadságharc kitöréséig. Mikor toborzók járták a várost, leköszönt plébánosi állásáról és elment a honvédsereggel, hogy a véres harcmezőkön hirdesse az Ur igéjét, Világos után nem tudott kimenekülni az országból és mikor megtudta, hogy in contumaciam Kufstein várában töltendő 12 évi sánccfogságra ítélték, mint üldözött vad bujdosott faluról-falura és így került el Szentgrótra. Legtöbbször zsidó háznál szállt meg bujdosása alatt, mert úgy tapasztalta, hogy a zsidók vendégszeretők és dacára a nagy veszedelemnek, szívesen rejtik el a bujdosót A házigazda is megmondta a nevét: Schwarcz Wolfnak hívták, de jobban szerette ha magyarosan Farkasnak nevezik. Kis fa-

lusi zsidó volt, mindennel foglalkozott, vett és eladott, éke mindenekfelett a Szentírást tanulta buzgalommal. A szabadságharc ügyét szolgálta ahogy tudta, segített élelmet szerezni a seregnek, bevásárolt, sőt azt beszélték a faluban, hogy ha sor került rá, hírszerző szolgálatakat is teljesített a honvédségnek. Talán ez volt az oka annak, hogy a zsandárok különösen vigyáztak minden lépésére, egy ilyen spión-zsidót szemmel kell tartani! És csakugyan, hajnalban már durván zörgetett az ablakon a zsandár.

— Zsidó, ki jött az éjjel hozzát? — A rokonom, vándorló talmudista — hangozott a válasz.

És ime, a másik szobában, nagy foliánsra hajolva, imalepellel a fején, ott hajlongott imádkozva a vendég. „Csak egy vándorló zsidó, nem veszélyes,” — gondolta a zsandár és nyugodtan távozott.

És így élt Lipovnickzy, bujdosó táborigazgató másfél évig Schwarcz Farkas német-szentgróti zsidó vendégszerető házában. Szakállt és pajeszt növesztett, fel-frissítette héber tudását, együtt imádkozott a zsidókkal, zsidó volt kényszerűségből és úgy lehet, egy kissé szeretetből is. Mert megszerette nagyon házigazdáját és annak családját, közelről látva a tiszta családi életet, a jólelkű becsületes embereket. Schwarcz Wolf megtalálta a megfelelő összeköttetéseket és segítségével, Lipovnickzy 1½ évi bujdosás után — kegyelmet kapott. Erőszakos búcsút vett ekkor vendégszerető házigazdájától. „Kedves házigazdam! — mondta — ma még nem vagyok senki és semmi, bujdosó vagyok. De leszek én még valaki és akkor lesz rá módom, hogy holtig tartó hálámnak méltó kifejezést adjak! Én életem végéig nem felejttem el a hozzám való jószágát.”

A pap elment, Schwarcz Wolf sem maradt sokáig Szentgróton, Pozsonyba költözött. Vett, eladott, dolgozott, nevelte

Első forrásból kaphat ezüst tórafelszerelést, szédertálat, gyertyatartót, menórát, arany, ezüst és briliáns ékszereket, órákat

Heiden Leó

ékszerész, Gyárak
Saját üz. Szombaton zárva. Gyárak
Budapest, Király-utca 21. Tel.: 38-1-10.

3 SZÓ CSUPÁN
LÖWYNÉL BUDÁN
II. Fő-u. 79. Tel: 51-5-81. Külön nagy lerakat alkalmi vételekből, II. Zárda-u. 3 Margit körút sarok.

gyermekait, törte magát éjjel-nappal és vitte valamire. Évek mulva Pozsony egyik legtekintélyesebb kereskedője lett. Fiai is együtt dolgoztak vele és már régen elfelejtették az abszolutizmus szomorú napjait. A bujdosó pap Szentgrótról való távozása után csakhamar plébániát kapott és néhány év mulva apátlélelős lett. Felfigyeltek nagy tehetségére, szónoki készségére, tudására. Jött a kiegyezés, akkor pláne jó ajánlólevél lett a honvédelelkesi mult — lipovnicki Lipovnickzy István a megérdemelt karriér útjára lépett. A kultuszminiszter meghívta a minisztériumba, ahol a katolikus egyházi ügyek referensi tisztét töltötte be, magas pápai kitüntetésben részesült és néhány év leforgása után — címzetes püspök lett.

Innen kezdve gyors tempóban ivelt pályája felfelé és egy szép napon ő lett a nagyváradi püspök. A váradi püspöki palotában sem felejtette el Schwarcz Farkast, aki a bujdosás sanyarú napjaiban pártját fogta. Kereste ő eddig is volt házigazdáját, de nem találta meg, hiszen az már évekkel ezelőtt elköltözött Szentgrótról. A fényes püspöki installáción megjelent a nagyváradi zsidó hitközség tisztelgő küldöttsége is. Mikor vége volt az ünnepségnek, a püspök magához hívatta a zsidók küldöttségének vezetőjét és így szólt:

— Lakott 1849-ben Németszentgróton egy zsidó ember, úgy hívták Schwarcz Wolf. Ezt az embert nekem kerítsétek elő élve, vagy halva. Ha nem élne, hozzátok a fiát, vagy az unokáját, mert ezzel a Schwarcz Farkassal nekem elszámolni valóm van!

A küldöttség hajlongva távozott, odakint egymásra néztek — mit akarhat a püspök attól a zsidótól? De hát a parancs-parancs! Schwarcz Wolfot előkel-

GROSZ és ECKSTEIN

orth. kóser kávézó és étkező Dob-utca 9.
Menü 4 tál étel P 1.24. Tésztanelküli
menü 1.--. Főzeléknélküli menü 1.05.
Halpaprikás 40 fillér. Házilag készült
husos, tejes és páros sütemények.

lett keríteni élve, vagy halva! Két mar-
kos, tagbaszakadt, megfélelően agyafürt
hírsorsost szemelték ki a nyomozás nehéz
munkájára akik meg is feleltek hivatá-
suknak, mert néhány hét múlva megta-
lálták Schwarczot Pozsonyban. Előadták a
püspök parancsát és a szabadkozó embert
gyenge erőszakkal Váradra vitték és elő-
állították a püspök úr színe elé. A püs-
pök könnyes szemmel ölelte meg hajdani
életmentőjét és kijelentette, hogy többé
nem engedi el közeléből, mert ő most
már végre le akarja róni tartozását. Hi-
ába mondta jó Schwarcz Farkas, hogy ő
nagy ember otthon Pozsonyban, a püs-
pök nem engedte többé haza. Kinevezte
a hatalmas váradai püspöki birtok jószág-
kormányzója mellé gazdasági tanácsadó-
nak és ettől kezdve Schwarcz Wolf túcra
nélkül még egy szál szalmát sem lehetett
a nagy gazdaságban a helyéről elmozdi-
tani. Az ügyes, értelmes ember irányítása
mellét gyarapodott a püspökség va-
gyona, nem csinált rossz választást a
püspök úr, de nem panaszkodhatott
Schwarcz Wolf sem, akinek hihetetlen
tekintélye volt Váradon, úgy a zsidók,
mint a keresztények előtt. Elneveztek
Váradon „püspök zsidó”-nak. Sokat je-
lentett ez a név, jelentette a püspök bi-
zalmasát, jelentette a becsületet, meg-
vesztegethetetlen jó sáfárt, jelentette a
buzgó, vallásos zsidót és a nagybefolyású
embert.

Lipovniczy püspök évekig regnált
Váradon, valóságos belső titkos tanácsos
is lett, boldog, nyugodt öregségben, buzgó
ifjenfélemben eltöltött áldásos élet
után 1885 augusztus 12-én 71 éves korá-
ban meghalt. Nagy temetése volt, az
egész város, az egész megye elkísérte
utolsó útjára, de a legjobban siratta a
„püspök-zsidó”. A temetés után néhány
hétrel el is költözött Váradról, pedig a
püspöki jószágkormányzó ugyancsak ma-
rasztálta, mondván, hogy munkásságára
szüksége van az uradalomnak. De
Schwarcz Wolf nem maradt, meghalt a
püspök, elmegy a püspök-zsidó is. Po-
zsonyba költözött fiaival, akik ott tekin-
télyes emberek voltak és ott is élt halá-
láig. 93 éves korában halt meg Pozsony-
ban, mint a város egyik legtiszteljelje-
sebb embere és a pozsonyi Chevra Ka-
disa egyik előjárója. A temetésén Lipov-
niczy püspök emléke iránti tiszteletből
a nagyváradai püspökség is képviseltette
magát.

Ez a püspök-zsidó története. (Szombat)

HIREK

NAPTÁR

Sabosz Emajr, Ijor 7. III. Perék.

— Sáni-chamisi bencsolás —

Gyertyagyújtás (Bpest): 6.55

חשן kimenetele " 7.55

— Sáni, chamisi, sáni —

— A budapesti orth. hitközség vá-
lasztmánya, folyó hó 5-én óbudai Freu-
diger Abraham elnökte alatt tar-
tott ülésében a következő három évre az
eddig elöljárósági tagokat újból megvá-
lasztotta: Deutsch G. I. alelnök, Schrei-
ber S. W. II. alelnök, Kahan-Frankl
Samu gazdasági előjáró, Schlesinger
József kultusz-előjáró, Klein Márkusz
tanügyi előjáró, Schlesinger Adolf pénz-
ügyi előjáró.

— Szentföldi humor. Tel-Avivban
történt. Egy lengyel kisvárosból szár-
mazó új bevándorló nehezen tudja meg-
szokni Tel-Aviv nagyvárosi lármaját. A
peszachi Hagadából ismert Bné Brak
nevű szomszédos kolóniára menekül egyik
ismerőséhez. „Miért jöttél el Tel-Aviv-
ból?” kérdi a kolonista. Ez úgy történt,
hangzik a válasz, hogy egy ismerősömnek
panaszkoctam a láрма miatt, mire ő az-
zal nyugtatott meg, hogy csak az első
hétben van ez így és később már nem
lesz bajom a lármaival. Ezért jöttem el
hozzád, Bné Brakba, míg eltelik a „ho-
zászokás” első hete...

— A pásztói orth. hitközség a köv.
tisztkart választotta: Grünfeld Miksa
elnök, Himler Mór alelnök, dr. József
Imre jegyző, Hercz Aladár pénztárnok,
Hevesi Árpád ellenőr, Ábrahám Izidor
és Deák Ernő kurátorok. Képviselek:
Schlesinger M., Wohl I., Wohl L.,
Wohl S., Grünfeld J., Fischer A., Braun
A., Mátrai S., Stalberg J., Weisz A., Hercz
J., Lusztig G., Verébelyi S., Porjesz M.

— Din tajró Büdszentmihályon.
Büdszentmihályról írják nekünk: „A hit-
község régi metszője 13 év óta pereske-
dik a hitközséggel, amely per folyamán
elragadtatták magukat arra, hogy ország-
szerte ismert megdicsőült főrbibinát, R.
Simajn Grünfeldet megsértették. A mostani
főrabbi, a szatmári gaon R. Jajlis
veje, rábirta a hitközségi vezetőséget,
hogy din tajró döntése elé vigyék az
ügyet. A hitközség megbízottja: Rotten-
berg helybeli dajon volt, az ellenfélt kép-
viselte Deutsch L. rabbi (Makó), elnökül
Jungreis nyírmadai főrabbit választot-
ták. Az elnök tapintatosságának köszön-
hető az ügy teljes likvidálása, aminek
értelmében a metsző nyugdíjat kap a hit-
községtől, de kötelezve van arra, hogy a
vallástörvény értelmében (S. O. Ajraai
Chájim 606. §) ő és családja tíz ember

Templomi himzéseket
készít művészies kivitelben

olcsó árak mellett

HERZ EMMA

aranyhímző műterme

Budapest IV., Kossuth Lajos

utca 3. I. em. — Tel.: 85-6-32.

jelenlétében megjelenjen a megdicsőült
R. Simajn Grünfeld z. c. I. sirjánál és
megkövesse.”

— Az abaujszántói orth. hitközség
tisztújító közgyűlése: Engel Péter elnök,
Weisz Gyula és Auerbach Márton ale-
nökök, Feldmann Benjámin templomelő-
járó, Frießmann József pénztáros, Glück
Ernő ellenőr, ifj. Blau Jenő gazda.

— Figyelem! Zóbel Sára kisasszony,
a budapesti orth. női továbbképző tanfo-
lyam (Dob-u. 35.) vezetője, asszonyok
részére szombat délután fél 4 órakor,
perék-előadást tart.

— Orth. hitélet Liptószentmiklóson.
Ez a község már hetven éve neológ. A
benne lakók ismertek voltak műveltségük,
kultúrtörekvéseik által, de egyszerű-
smind vallási tekintetben való gyenge
kvalitásukról. Amióta érdekezőbb tehát az,
hogy néhány év óta a hitközségben egy
orthodox frakció támadt, amely annyira
megerősödött, hogy külön hitközséggé
szervezkedhetett és most megválasztották
rabbi-helyettesüké a késmárki főrabbi
fiát Grünburg Méir rabbit, aki jesivát
is fog vezetni, hogy visszaállítsa ennek
a községnek a régi hírnevét, amelynek már
a Najdo Bijhüdcő idejében, 1770 körül
hírneves rabbija volt.

— Egy palesztinai arab nemes
gesztusa. Egy szentföldi útleírásban olv-
vassuk: „...Tibériásban autóbuszra ül-
tünk. Egy pajeszos kisfiú is felszállott,
de néhány garas hiányzott a jegy meg-
váltásához. Láttuk, hogy hangosan vitat-
kozik a kocsis vezetőjével, kéri, hogy en-
gedje el neki a néhány garast, a kalauz
azonban nem tágit és letoloncolja a koc-
síról a zsidó kisfiút. Az autóbusz első
sorában előkelő kinézésű arab ült. Igazi
effendí. Ő is figyelmes lett a dologra és
amikor látta, hogy a kisfiút leteszik a
kocsiról, fejemelkedett helyéről, leszál-
lott, néhány szót váltott a kalauzzal,
pénzdarabot nyújtott át neki, majd ké-
zenfogta a zsidó kisfiút és felszigetelte a
kocsira. A gyermek csillogó szeméit há-
lálkozva meresztette a jötevőjére, jöte-
vője viszont, az arab effendí, előkelő ko-
mollysággal újra elfoglalta helyét. Ez az
epizód is megdöntötte számomra azt a
tévhitet, mintha az arabok általában gyű-
lölnék a zsidókat.”

— A lackenbachi főrabbi a Szent-
földön. Lakompokról írják: Hitközsé-
günk a múlt héten renckívül szívélyesen
búcsúzott el Krausz főrabbitól, aki több
évtizedes ittműködése után a Szentföldre
költözött. Krausz főrabbi lélekemelő
búcsú-örósója keretében beiktatta utód-
ját, vejét: Ungár Chájim főrabbit. A
búcsú-ünnepélyen Burgenland összes
hitközségei képviseltették magukat.

— TISZTELT HITTESTVÉREINK tu-
domására hozzuk, hogy נלי שטובני
fiú- és gyermekruhákat, valamint felöl-
tőket készen is tartunk raktáron. Mérték-
utáni szabóságunkban elsőrendű gyalpi-
szövetekből, kitűnő szabással s elsőrendű
munkával már 70 pengőért készíttünk, öl-
tönyöket, felöltőket, raglánokat és trench-
coatokat. DEUTSCH MÓR ÉS FIAL, férfi-,
fiú- és gyermekruha nagyraktár, URI-
SZABÓSÁG, Budapest, IV., Károly kör-
út 28. Központi Városháza. Tel. 80-1-07.

— A budapesti orthodox zsidóság
veszteségét jelenti a bucai orthodoxok
vezérének Schwarcz Józsefnek 63 éves
korában, e héten bekövetkezett elhunytá-
a buzgó, jétköny és vallásos hittestvért
meleg hszpedókkal búcsúztatták: Grosz
bucái főrabbi, Ungár Jónás (Vác) és dr.
Abrahamson orth. chevrai rabbi-főtákar.

— Az ungvári orth. hitközség válasz-
tásai, rendben folytak le a köv. ered-
ménytel: Dr. László elnök, Schönberger
Herman alelnök, Gellis Mór előjáró, Ja-
kobovics N. pénztáros, Braun N. ellenőr.

— Haláleset. Pakson Peszach ünnepén
elhúnyt a jámborságáról és jószívűségé-
ről ismert matrona özv. Griesz Dávidné.
Mély részvétellel helyezték örök nyuga-
lomra.

— A hajduböszörményi orth. hit-
község Angyal Andor választási biz. el-
nök vezetésével a következő tisztikart vá-
lasztotta: Dr. Józán Sándor elnök, Ru-
bin Jakab és Rubinstein Menyhért ale-
nökök, Klein Henrik és Friedmann Izi-
dor gondnokok, Ungár Hermann pénz-
tárnok, Grün Ancor ellenőr. — Az új
elnök tartalmas székfoglalójában főleg
a hitközség ifjúsági és gazdasági prob-
lémainak céltudatos megoldását tűzte ki
programmjául.

— Haláleset. Sátorlajuhely choszid-
zsidóságának nagy veszteségét jelenti
Ormer József z. c. I. elhunytá. A meg-
dicsőült igen sokat áldozott karitatív
vallási célokra: chéder-tantermet építte-
tett, széfer-tórát adományozott a szefard
klauznak és minden nemes, jétköny,
zsidó ügyben az első sorokban állt.
Hakofó-szerterrással tenették a Tal-
mudtóra udvaráról, ahol Meisels szefard
főrabbi; fia Eperjesről, veje Krausz S.
nászta Krausz B. (Sárospatak) és Roth
vajdicskai rabbi búcsúztatták a nagy
halottat. — חנציה

— Az Eger és Vidéke Saszchevra, ki-
váló előadóját R. Sölem Pollákot „sasz-
chevra-rabbivá” választotta. Az elmúlt
ünnepen nyújtották át a rabbinak a dí-
szes okmányt; a saszchevra nevében
Kohn Salamon, a hitközség részéről
Ehrenfeld Mór gondnok üdvözölték az
illusztris előadót, aki meghatottan kö-
szönte meg a kitüntetést. (H. L.)

— A pozsonyi petició. A pár hónap
előtti bratislavai orth. hitközségi válasz-
tások ellen beadott petíciót az országos
hivatal — amint értesülünk — vissza-
utasította, és a pozsonyi orth. központi
irodát bízta meg az ügy likvidálásával.

— A győri orth. Talmudtóra a köv.
tisztkart választotta: Gestetner Benó el-
nök, Gestetner Lajos alelnök, Lövinger
Gyula pénztáros, Holczner Jakab ellenőr,
Fischer Armin titkár.

— A budapesti orth. Leányegyletben
(Dob-utca 35. II.) szombat délután 4
órákor Wolff Amália tart előadást.

— Éles választási küzdelem Bereg-
száson. A beregszászi orth. anyahitköz-
ség választásai, mint jelentik, igen heves
lefolysuak voltak. Elnökül Korach M.
lett megválasztva.

— A lukóvi főrabbi z. c. I. Bártfai
híradás szerint a napokban elhunyt
Schönfeld M. a sárosmegyei Lukó köz-
ség fiatal és tudós főrabbija. — חנציה

— A tiszalöki orth. hitközség tiszt-
újítása: Kún Bertalan elnök, Krausz Ig-
nác gondnok, Weinberger Albert ellenőr,
Altman B., Lóvi H., Weinberger J.,
Szina I. előjárók.

— Ifjúsági hírek. A gyöngyösi T. B.
új tisztikara: Haber Béla elnök, Wieder
Salamon alelnök, Present Ignác pénz-
táros, Reich Manó ellenőr, Rogner Vil-
mos titkár. — A hajdunádaszi T. B. vá-
lasztása: Biermann Adolf elnök, Rosen-
berg Jenő társelnök, Grosz Béla gond-
nok, Jakobovics Mór tanügyi gondnok,
Stuhlberger Dávid ellenőr, Bunzel Gyula
pénztáros. Választmány: Grosz I., Bun-
zel M., Schwarcz Z., Spitzer F., Glück-

lich Gy. Weinberger J. — A putnoki T.
B. mlave-malko ünnepség keretében
búcsúztatta a Szentföldre vonulása al-
kalmából Weisz Arnoldot, aki Guttmann
Fülöp, Birnbaum Lajos és Miklós üd-
vözölő beszédeire megáztatott válaszolt.

— Vendégszónoklat. Körösladányban az
ünnep alkalmával ott tartózkodó Goldfin-
ger Mór rabbi szép drósfót tartott. —
Kassán Brach főrabbi sógora Friedmann
rabbi (Berlin), valamint a főrabbi Lázár
fia tartottak hatásos hitszónoklatot.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig P 4, azonfelül soronként P 1.)

Hoffmann Olgát az adai főrabbi le-
ányát eljegyezte Koth Rudolf, Paks.

Rosenberg Milla Salgótarján, Hutter-
er Adolf Salgótarján—Vác jegyesek.

Berkovits Livia és Hartmann Sándor
Budapest, jegyesek.

Fried Ilonka Miskolc és Rosenwasser
Jenő Ibrány (Vác) jegyesek.

Schächter Nelly Hukliva—Völcsev,
Schwarcz Mór Filakovo, jegyesek.

Schwarcz Rivkót Mezőköveszházáról
eljegyezte Neuschloss Mór Paks.

Fried Klárikát Nyírmadáról elje-
gyezte Windt Miklós Nyíregyháza.

Schlesinger Sulamit Aranyosmaróton
házasságot kötött Klein Mórral Berettyó-
ujfaluból.

Tauber Esztikét, Tauber I. szikviz-
gyáros leányát D.-Streda, eljegyezte
Adler M. Szombathely.

Pollák József (Guta—Felsőszele) volt
menzavezetőnknek eljegyzéséhez szívél-
lyesen gratulálunk. Ch. T. Galant.

Adler M. volt elnökünknek Tauber
Esztikével való eljegyzéséhez szívélyesen
gratulálunk. A áunaszerdahelyi rabbi-
iskola menzája nevében: Tauber Áron,
Neuschloss H., Goldberger Emil.

Gestetner Imre (Amrom) Ujpest, Király-u.
47. Telefon: 94-5-60. Budapesti ékszerkészíté-
szi. Mindenféle órák, arany-, ezüst-, briliáns
árak alkalmi áron való megbízható beszer-
zési forrása. Kívánatra választékot küld.

PARÓKA
különlegességek

Modern és tartós kivitel
Tartós ondolálás, alakítások
Olcsó árak

ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII., CSANYI U. 12
(Király ucca sarok)

Telefon: 31-0-79

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjazása
Minden az egyszerű beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegekben is. Jelzés levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő.

Az abaújszántói orth. hitközség a kántor-metszői állásra pályázatot hirdet. 40 éven aluli magyar állampolgárok, kiknek 3 orth. rabbitól kabbolójuk van, küldjék be ajánlataikat a hitközség vezetőségéhez. Javadalmazás megegyezés szerint. Utiköltséget csak a meghívottak tartatnak próbaimádkozást. **Előjáróság.**

A komáromi orth. hitközség a hitoktatói és jegyzői állásra pályázatot hirdet. Kizárólag szigorúan ש"י negyven éven aluli cseh-szlovák állampolgárok, akik chüimist, stb. kiválóan tanítani képesek, a magyar, német és szlovák nyelvet szóban és írásban tökéletesen bírják, küldjék be május 20-ig pályázatukat, alantí címre, a családi állapot feltüntetésével. Honorárium megállapodás szerint. Az állás június 15-én, esetleg szeptember 1-én töltené be. **Stern Izidor** hitk. elnök, Komarno

HEIDEN JENŐ
LÁTSZERÉSZ ÜZLETÉTE VII.,
Király utca 21. alás helyezett.
(Szombaton zárva)

KOLLER Műszaki
iroda
CSILLÁRGYAR
villamos- és gázberendezések, fémáru-
gyártás, villamos motorok és ventilá-
torok. Vétel, eladás, csere. Átalakítások.
Budapest VIII., Dobozi u. 15.
TELEFON 31-3-37.

Legművészbibb
parókát
már 40 év óta
P E S S L

udvari hölgypodrász és kozmetikai
intézet hajmunka műhelye készít.
Budapest, IV., Váci-utca 19. szám.

Apró hirdetések

HUSZONÖT ESZTENDEJE közvetít házasságokat NAGY JENŐ Budapest. Rákóczi-ut 61. Telefon.

JAHREZIT-TÁBLÁT legszebb kivitelben olesón készít Brief Ignác, Újpest, Dugonics-u. 42.

SZÉP, intelligens, jólelkű leányom részére, existenciával bíró 38-45 éves férjet keresek. Lehet özvegy is. Hozomány 4000 P. Leveleket „Boldog less” jelígre. (20 fill. bélyeg.)

ÖNÁLLÓ existenciával bíró öcsém részére keresek szigorú orth. házból való csinos, házas leányt, 24 éves korig. Ajánlatokat „Megfelelő hozomány” jelígre (20 fill. bélyeg).

VASKERESKEDŐSEGÉD, megbízható, ügyes, szombattartó, főleg zománc-edények országos vásárokon való eladására kerestetik. Cim válaszlapon a kiadóban.

TANULÓNAK szombattartó iparoshoz elmenne jó házból való, jesivát járt 18 éves fiu. „Dolgozni akaró” jelíge.

MÁTRAFÜREDEEN orth. kóser Klein pensló-étkezdé, május 1-én megnyílt. Olcsó előszezőni árak. Főszezőnra folyóvízes szobákat ajánlatos már most előjegyezni. Prospektust díjtalanul küld: Ill. Klein Sámuel, Gyöngyös.

BIZTOS EXISTENCIÁT nyújtó üzem, üzlettel együtt 5-6000 P-ért átvethető. Fiatal textilkereskedőnek ajánlja a tulajdonos, aki rövidesen Palesztinába megy. Bővebbet „4711” jelígre.

CSEMEGE- és fűszerkereskedésbe segéd felvétetik, aki kirakatrendezésben is jártas. Cim: Breuer M. utóda, Sopron, Széchenyi-tér.

KERESEK rőfös, divat és „Ogar” cipő lerakat üzletembe, fiatal segédet vagy gyakornokot, esetleg 15-16 éves ügyes fiút, aki a szakmát hamar megtanulná, teljes ellátás mellett. Esténként talmudtanulását saját szobájában gyakorolhatja. Kizárólag szigorúan vallásos fiúra reflektálok. Cim: Eduard Glück, Modewaren, Moldava n/B.

Orthodox kóser Penzió
a Svábhegy déli lejtőjén. Magaslati levegő. Kellemes tavaszi pihenés. Idősebb urak és hölgyek kellemes otthont találnak egész éven át.
Krausz Mór tulajdonos. Budapest, I. Torbágyi-út 110 Telefon: 65-2-75.

DEBRECENBEN elsőrangú orth. étterem Klein Ignác, Plac utca 70. Menürendszer. (Lakodalmi szervírozások legolcsóbban.)

FIATAL leány orth. háztartás vezetésére felvétetik. Cim a kiadóban. Jelentkezés árlután 4-7-ig, vasárnap egész nap.

VALLÁSOS, tanult fiatalember, állást vállalna orth. kereskedőnél, bármely szakmában. Szives választ „Agilis” jelígre.

KERESEK megbízható orth. leányt, aki a háztartásban mindent elvégez. Lebovits Elemérné, Kunágota.

FÜSZERÜZLETEMBE megbízható, ügyes, szombattartó segédet alkalmaznék, május 20-tól október 1-ig. Pollák Mór és Sándor, Balatonfüred.

ALKALMAZOK vallásos fiatalembert, aki cipőfelsőrész- és aljamunkázó ért. Benősülés lehetséges. Cim válaszlapon a kiadóban.

SADCHEN jobb körökben eredménnyel közvetít házasságot, diszkreció biztosítva. Schmalhausen Márton, Mátészalka. (Május 19-ig Budapest, VII. Rombach-utca 13. I. 5.) 20 filléres válaszbélyeg.

MISKOLCON legízletesebben és legolcsóbban étkezhet Rückmann orth. kóser kávézó és étkezdéjében. Saját termésű bormérés. Széchenyi-u. 88. (Királyhídi villamosmegállónál.)

„MIRA” angol-francia női divatterme Bratislava, Edlov-dvor. Elsőrangú szalonnmunka. Renkívül mérsékelt árak. Fazonsnitteket mérték után készíti!

JESIVO KETANO (jesivaelőkészítő) vezetését jutányosan vállalja, hatóraszahajró-val rendelkező fiatal házas. Cim a kiadóban.

Gyermekruhák

kabátok
LITZMANN IRMA gyermekruha üzlete
Budapest, Király-utca 18.

Cziz-fürdőn (Ciz-kupele)

a mai kor igényeinek megfelelő szigorúan orth. kóser vendéglőt nyitottam, af limhadrin min hambadrin. Elsőrendű ételk-italok szolid árban. Pontos kiszolgálás. **Deutsch Ede**

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Springer nyomda Bethlen Gábor u. 33.

אללנע מיינע יידישע צייטונג

ד'א

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ-UTCA 48
Telefon: 42-5-90. Csekkszámla: 50.791.
Egész évre: 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

A falu népe is ellenzi az üzletek teljes vasárnapi zárvatartását

A lapok jelentése szerint a kereskedelmi miniszter legközelebbi teendői között felsorolta a *vasárnapi munkaszünet kiéptetését és teljessé tételét*.

A vasárnapi munkaszünet kérdése elsőrangú szociális és vallási kérdés, amiért természetesen érdeklő az orth. zsidó nyilvánosságot. Hisz az emberiség a zsidóságtól tanulta, hogy hetenként egyszer meg kell pihenni a dolgozóknak.

A Midras szerint már a rabszolgatartó Fáraó előtt fejtette ki Mózes a heti szünnap fontosságát, a robotolók munkaereje fölfrissítésére és így Fáraó célszerűségről elrendelte a hetenkénti szünnapot, amely Mózes, a királyi herceg közbenjárására *szombatra* esett. Amikor a *Szináj* hegyén elhangzott: „*Hat napon át végezd munkádat és a hetedik napon szünetelj*”, akkor ez valószínű forradalmi tanítás volt, amelynek grandiózus és áldásos voltát semmiféle akkor élt nép, törvényhozó, észszel föl nem érte, amint hogy a művelt görögöknek és rómaiaknak sem volt még érzékük a dolgozó ember számára oly szükséges, testi és lelki üdülést szolgáló, szabályosan visszatérő szünnap iránt. Hiszen komoly római történetírók munkakerülő népek állítják oda a zsidóságot, éppen a szombati munkától való tartózkodás miatt. A *Midras Échó* magyarázatában az ige: „*R'eh Hasém v'habito ki hojszi zajléló — nézd őh, Örökkévaló, hogy meg vagyok vetve*” arra is céloz, hogy a római bohózatokban gúnyolták a zsidókat, hogy folyton ünnepet tartanak és a sok munkaszüneteltetés miatt teljesen lerongyolódnak.

A kereszténység átvette a szombati pihenő intézményét és vasárnapra tette át s akkor bekövetkezett, ami a történetben igen sokszor megismétlődött: a

zsidó gondolatot a zsidóság kárára használták föl és ki. Ahogy mostan állnak a dolgok: a vasárnapi munkaszünet kényszere Európában a szombattartó zsidónak elvette az egyik munkanapját és így megnehezítette rendkívüli módon életküzdelmét.

A kormányzat előtt a vasárnapi munkaszünet talán az állam biztonságát elősegítő vallásosság megerősítéseképpen szerepel. De csak felületes nézésre van így. Mi van például Budapesten? A kereskedelmi alkalmazottak — akik számára akarják a teljes munkaszünetet — hetven százaléka zsidó. Ez a réteg még szombaton sem jár, vagy nem járhat templomba, vasárnapon természetesen mégkevésbé. Tehát weekendzik, kirándul, turistáskodik, evez, kártyázik vagy unatkozik. Ez ugyan emberileg és szociális szempontból fontos, de a *vallásossághoz nincs nagy köze*. Ellenben nagyon fontos az alkalmazottak szempontjából is, hogy minél kevesebb munkaadó menjen tönkre, már pedig

a vidéki szombattartó kereskedők és iparosok körében a teljes vasárnapi munkaszüneteltetés egész biztosan bukásokat és pusztításokat fog okozni.

Ennek a rétegnek az a pár óra, amelyen vasárnap délelőtt kereskedhetett, némi ellenértéket és kárpótlást jelentett a délutánért. Viszont: az állannak nem lehet célja, lelkiismereti kényszerhelyzetbe hozni a szombattartót és kényszeríteni őt a szombati munkaszünet feladására. Ez destruktív volna. A társadalmi romboló erő genézisének a kutatása bizonyítja, milyen rombolást jelentett az, amikor a zsidók a társadalmi viszonyok következtében szombatszegésbe sodródtak.

Hogy mennyire nem vallási kérdés a vasárnapi munkaszünet, mutatja a következő tény: Anglia és Hollandia a két ország, ahol igazi vasárnapi munkaszünet van, amelyet szorgalmas templombjárás jellemez, amikor a hívek még a szórakozóhelyeket sem keresik fel. *Ott a szombattartó zsidó tekintélyes számú órán át dolgozhat vasárnapokon. Ez az elv a szabad Amerikában még jobban keresztül van véve.* A szigorúan keresztültvált vasárnapi munkaszünetben megnyilatkozó *keresztény vallásosság* dacára, vagy helyesebben: *miatt, ezekben az országokban a szombattartó nem köteles kétszeres munkaszünetet tartani*, hisz a vallásos gondolatnak és a szociális elvnek már meghozta szombaton a legteljesebb mértékben az ő áldozatát. A vasárnapi munkaszünet kényszere igazán nem alkalmas eszköz a vallásosság terjesztésére.

Nálunk minden törvénynél oly gyakran halljuk hangoztatni országunk agrár-jellegét és a falusi nép érdekét. Nos:

a falusi nép szempontjából egyenesen ártalmas a tervezett új vasárnapi munkaszüneti kényszer. A falusi nép máskor mint vasárnap nem ér rá vásárlásait elintézni. Ha munkaszüneti napon nem vásárolhat, akkor más napot kell munkájából feláldoznia!

Amint látjuk tehát: a kereskedelmi alkalmazottak érdekeit nem munkaszüneti órák szaporításával kell előmozdítani, hanem elhelyezkedési lehetőségekkel és jó adópolitikával. Egyik célt se szolgálja, ha ezáltal az adóalanyok egy része még rosszabb helyzetbe jut, mint azelőtt, sőt esetleg egzisztenciáik omlanak össze. A keresztény vallásosság céljait se szolgálja, legfeljebb a vallás-